

ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ SMART- СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТАРІЮ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНИМИ ІННОВАЦІЯМИ В УКРАЇНІ¹

Андрєєва Н.М., д.е.н., професор,
andreevann@ukr.net

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних
досліджень НАН України

Одним з інструментів, що сприятиме впровадженню європейських стандартів у вітчизняну економіку визнано екологічні інновації, як індикатору сталого і зрівноваженого розвитку в умовах конкуренції. Це підтверджують міжнародні програмні документи та статистичні звіти, у яких екологічні інновації трактуються як інновації, що підвищують ефективність використання природних ресурсів з економічної точки зору, зниження негативного впливу діяльності людини на навколишнє середовище або підвищення стійкості екологічної системи до навантаження. Впровадження екологічних інновацій сприяє розвитку і розширенню ринку екологічних товарів і послуг [1]. Зазначимо, що слабкими сторонами України щодо інноваційної діяльності у міжнародних індексах визнаються: «екологічна сталість», інституції, захист прав інтелектуальної власності, стан розвитку кластерів, розвиток широкосмугового інтернету, інноваційне середовище [2]. Вважаємо, що практична реалізація збалансованої екологічно спрямованої інноваційної політики України повинна базуватись на імплементації найкращих практик *smart - спеціалізації ЄС*.

Метою дослідження є визначення особливостей та сутності впровадження методології *smart-спеціалізації* як маркетингового інструментарію стратегічного управління екологічними інноваціями в Україні.

¹ Дослідження виконано в межах НДР " Домінанти інвестиційно-інноваційної політики природокористування національної економіки" бюджетної програми "Підтримка розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень" (КПКВК 6541230)

Концепція *smart-спеціалізації*, що покладена в основу політики регіонального розвитку Європейської Комісії, вперше була розроблена експертною групою «Знання для зростання» (*Knowledge for Growth*) Директорату з технологій та інновацій Єврокомісії в процесі формування єдиного Європейського дослідницького простору (*European Research Area – ERA*). Нормативні акти, що визначають порядок та процедури регіональної *smart-спеціалізації* в ЄС представлені на S3 платформі, що була створена Європейською Комісією у 2011 році. Розумна спеціалізація поєднує промислову, інноваційну та освітню політику держави, спрямовану на те, щоб вибрати обмежену кількість пріоритетних областей для інвестицій в рамках регіону, орієнтуючись на його сильні сторони і порівняльні переваги.

Наразі Європейською комісією визначено чотири основні виклики, на вирішення яких спрямовані стратегії *smart-спеціалізації*, що просувають нові моделі зростання на регіональному рівні та спрямовують інвестиції в інноваційні сектори зі значним потенціалом зростання та високою доданою вартістю. До цих викликів віднесені [3]: подальша реформа дослідницьких та інноваційних систем у регіонах; посилення співпраці в інноваційних інвестиціях між регіонами; використання наукових досліджень та інновацій у менш розвинутих та промислових перехідних регіонах; використання синергії та взаємо доповнення між політиками та інструментами ЄС.

Україна почала процес впровадження підходу *smart-спеціалізації* в 2016 році. Його очолило Міністерство економіки, торгівлі і сільського господарства України. Головні партнери впровадження *smart-спеціалізації* в Україні - Генеральний директорат Єврокомісії та її Спільний дослідницький центр (*Joint Research Center*), яким і належить методика *smart-спеціалізації* в ЄС і за його межами. У 2018 році набрала чинності постанова Кабміну, згідно з якою всі регіони в рамках стратегії регіонального розвитку повинні

визначити хоча б одну стратегічну мету на основі *smart-спеціалізації*. В Україні системні перешкоди, що утрудняють формування «розумної спеціалізації», пов'язані з централізованим і універсальним характером стратегічного планування економічного розвитку, яке не враховує умов і потреб конкретних регіонів.

В українській практиці у сьогоденні не поширені спеціалізовані механізми та методичне забезпечення економіко-екологічного аналізу умов в регіонах, які дозволили б виявити найбільш перспективні сфери діяльності. Українська система економічного розвитку відрізняється фрагментарністю і ізолюваністю регіонів один від одного. Тому не завжди формуються міжрегіональні виробничі ланцюжки. Проте, зазначені проблеми, хоч і є системними, можливо вирішити за допомогою впровадження комплексного підходу *smart – спеціалізації*. Зазначимо, що сучасний погляд на імплементацію впровадження європейського підходу до *smart – спеціалізації* України повинен ґрунтуватись на стратегічній екологічно спрямованій інвестиційно-інноваційної політиці з урахуванням наявного природно-ресурсного потенціалу держави та окремих регіонів.

Література:

1. Мартієнко А.І., Бондаренко С.А. Ефективна економіка № 8, 2015. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4232> (last accessed: 06.04.2020)

2. Стан інноваційної діяльності та діяльності у сфері трансферу технологій в Україні у 2018 році: аналітична довідка / Т.В. Писаренко, Т.К. Кваша та ін. К.: УкрІНТЕІ, 2019. 80 с.

3. Communication from the commission to the european parliament, the council, the european economic and social committee and the committee of the regions. A Budget for Europe 2020 – Part II: Policy fiches. COM (2011) 500 final. URL: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:d0e5c248-4e35-450f-8e303472afbc7a7e.0011.02/DOC_4&format=PDF (last accessed: 06.04.2020)